

Inventarisatie van een aantal soorten broedvogels op Walcheren in 1981 en 1982

Peter L. Meininger

Inleiding

In 1981 en 1982 werd door een aantal leden van de recent opgerichte 'Vogelwerkgroep Walcheren' een kwantitatieve inventarisatie verricht van een aantal soorten broedvogels op Walcheren.

In 1981 werden tien soorten geïventariseerd, waarvan het vermoeden bestond, dat een recente toe of afname van de aantallen had plaatsgevonden. Omdat het de eerste maal was, dat een dergelijke inventarisatie werd verricht, werden in 1981 bovendien relatief gemakkelijk telbare soorten gekozen.

In 1982 zijn zestien, deels wat moeilijker inventariseerbare, soorten gekozen.

De inventarisaties in beide jaren kunnen — behalve voor de Ekster — als vrijwel volledig worden beschouwd.

Kwantitatieve gegevens over broedvogels op Walcheren in het verleden zijn schaars. Het belangrijkste werk over de vogels van Walcheren is dat van Smulders & Joosse (1969), die vooral aantallen broedvogels uit 1966 vermelden. Bij de inventarisaties in 1981 en 1982, vijftien jaar later, is gebleken dat zich bij veel soorten opmerkelijke veranderingen hebben voorgedaan in aantallen en verspreiding. Ook in recenter tijd, namelijk sinds de inventarisaties voor het Atlasproject voor Broedvogels in de jaren 1973-1977, zijn veranderingen opgetreden (Meininger 1977, Teixeira 1979).

Voor een uitvoerige beschrijving van de Walcherse landschappen wordt verwezen naar Smulders & Joosse (1969).

Samenvatting

In tabel 1 worden de belangrijkste resultaten van de inventarisaties in 1981 en 1982 samengevat.

Bespreking

Dodaars - *Tachybaptus ruficollis*

Van de Dodaars werden in 1982 13-16 territo-

ria vastgesteld: acht in het krekengebied en de fortgracht van het natuurreservaat Rammekenshoek, één in het Nollebos bij Vlissingen, één in het duingebied Oranjezon, twee tot vier in de Veerse kreken, en drie tot vier elders.

In 1966 werd het aantal broedparen geschat op elf. De soort broedde toen ook regelmatig.

Eiken-berkenbos in de binnenduinrand ('Mantelling') bij Oostkapelle. Broedgebied van onder andere Gekraagde Roodstaart en spechten.

Foto: Wim C. Mullié.

Tabel 1. Belangrijkste resultaten van de inventarisatie van een aantal soorten broedvogels op Walcheren in 1981 en 1982.

soort	jaar van inventarisatie	aantal territoria	stabiel (o) toename (+) afname (-) t.o.v. 1966	opmerkingen
Dodaars	1982	13-16	o	
Fuut	1982	3-4	+	recente vestiging
Knobbelzwaan	1982	17	+	
Tafeleend	1982	—	—	nog nooit vastgesteld
Kuilfeend	1982	19-23	+	
Torenvalk	1982	10-11	+	door plaatsing nestkasten
Steenuil	1982	4-5	—	In 1981 ook 4-5
Ransuil	1981	22-24	+	mogelijk door toename Ekster
Groene Specht	1981	27-30	+ ?	
Grote Bonte Specht	1982	15	+ ?	
Boompieper	1982	14	—	
Nachtegaal	1981	72	o	buiten duinstreek verdwenen
Gekraagde Roodstaart	1981	17-18	—	
Paapje	1981	1	—	In 1966 nog 9 paar!
Roodborsttapuit	1981	1	—	
Tapuit	1982	12-13	o	
Grote Lijster	1982	10	—	
Matkop	1982	1	+	recente vestiging
Zwarte Mees	1982	—	—	nog nooit vastgesteld
Wielewaal	1982	19-22	+	
Grauwe Klauwier	1981	0-1	—	
Ekster	1981	165-200	+	
Zwarte Kraai	1981	39-45	o	
Kleine Barmstijg	1982	5-6	+	recente vestiging
Goudvink	1982	5	+	recente vestiging

met enkele paren op de vijvers van Ter Hooge bij Middelburg (Smulders & Joosse 1969). In de jaren zeventig en tachtig zijn ook enkele broedgevallen bekend uit kleine, dichtbegroeide vijvers in tuinen, onder andere bij Middelburg en bij Domburg, en in watergangen met oevervegetatie.

Hoewel lokaal aantalsveranderingen optreden, lijkt de totale broedpopulatie op Walche-

ren redelijk stabiel te zijn.

Fuut - *Podiceps cristatus*

In 1982 werden op Walcheren drie tot vier broedgevallen van de Fuut vastgesteld: twee tot drie in de Veerse kreken en een in de vest van Veere. Afgezien van een broedpoging in 1967 in de Veerse kreken ontbrak de Fuut tot nu toe als broedvogel op Walcheren. (Smulders & Joosse 1969, Meininger 1977).

Vroongrasland bij Oranjezon, Vrouwenpolder. Broedgebied van Tapuit.

Foto: Wim C. Mullié.

Knobbelzwaan - *Cygnus olor*

Van de Knobbelzwaan werden in 1982 zeventien broedgevallen vastgesteld, waarvan zeven op eilanden en oevers van het Veerse Meer. De overige broedgevallen vonden verspreid plaats langs krek en watergangen. Smulders & Joosse (1969) vermelden een toename door het uitzetten van tamme zwanen op Walcheren, maar zijn niet duidelijk over eventuele broedgevallen.

Evenals in andere delen van Zeeland lijkt het aantal Knobbelzwanen op Walcheren gestaag toe te nemen.

Tafeleend - *Aythya ferina*

Van deze soort zijn nog geen broedgevallen op Walcheren bekend.

Kuifeend - *Aythya fuligula*

Van de Kuifeend werden in 1982 op Walcheren 19-23 broedgevallen vastgesteld. Bovendien broedden nog minimaal twee paar in het, aan Walcheren grenzende, Sloegebied.

Er broedden vijf tot zes paar op eilanden in het Veerse Meer, drie paar in het duingebied Oranjezon, twee paar langs de Veerse krek, twee paar nabij Rammekenshoek en twee paar langs een sloot op een industrieterrein bij Middelburg. De overige broedgevallen werden vastgesteld in krek en watergangen, verspreid over Walcheren.

Het broeden van de Kuifeend op Walcheren is een vrij recent verschijnsel. In de jaren 1973-1977 werden de eerste broedgevallen vastgesteld bij Rammekenshoek en in de Oranjezon. Sindsdien heeft de soort zich in vele ge-

bieden gevestigd. Deze toename is ook elders in Zeeland waarneembaar. Nadat in 1965 de eerste broedgevallen bij Axel in Zeeuwsch-Vlaanderen werden geconstateerd (Sponselee & Buise, 1975), vestigde de soort zich in alle delen van de provincie, in 1977 broedden er in Zeeland al minimaal 200 paar (Meininger 1977) en in 1982 300-400 paar (Meininger 1983).

Torenvalk - *Falco tinnunculus*

Op Walcheren werden in 1982 10-11 broedgevallen vastgesteld, in het Sloegebied broedden nog eens minimaal twee tot drie paar.

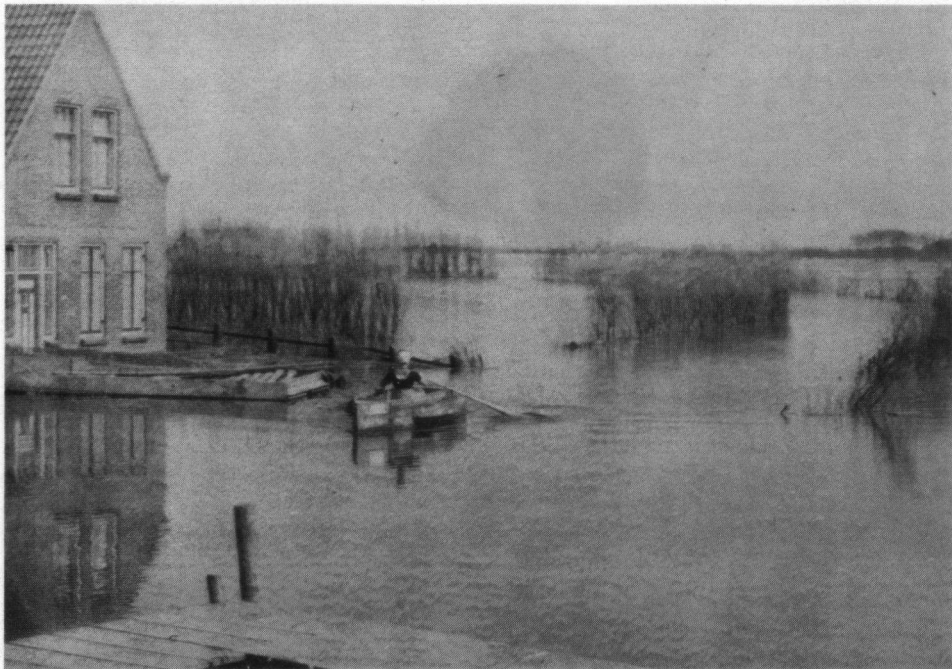
In 1966 broedden er op Walcheren ongeveer vier paar (Smulders & Joosse 1969). De toename is stellig te danken aan het plaatsen van nestkasten (in 1982 negen broedgevallen). Een groter aanbod van oude nesten van Zwarte Kraaien is minder waarschijnlijk, omdat er in 1966 ongeveer evenveel Zwarte Kraaien broedden als tegenwoordig. Overigens werd in de periode 1965-1977 in heel Nederland een duidelijke toename van de Torenvalk geconstateerd (Teixeira 1979).

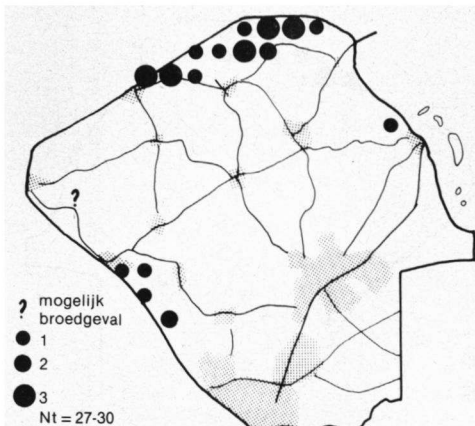
Steenuil - *Athene noctua*

Van de Steenuil werden in 1981 en 1982 vier tot vijf territoria vastgesteld. In beide jaren waren er drie tot vier territoria in de omgeving van Vrouwenpolder, het enige gebied op Walcheren waar nog vrij grote aantallen knotwilgen voorkomen. Boomgaardjes, dijken en kleinschalige akkers en graslanden vormen hier geschikte voedselgebieden voor Steenuilen.

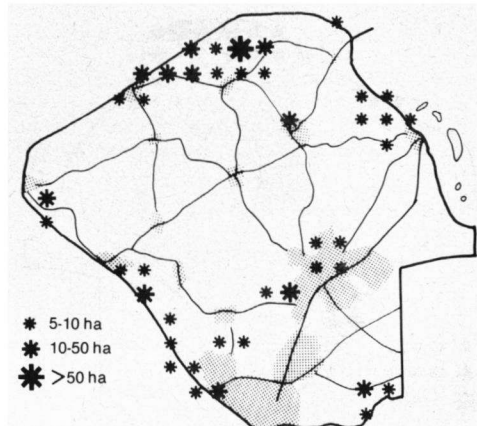
Door de inundatie van Walcheren in 1944 verdwenen vrijwel alle oude bomen.

Foto: L. Spronk, collectie Wim C. Mullié.

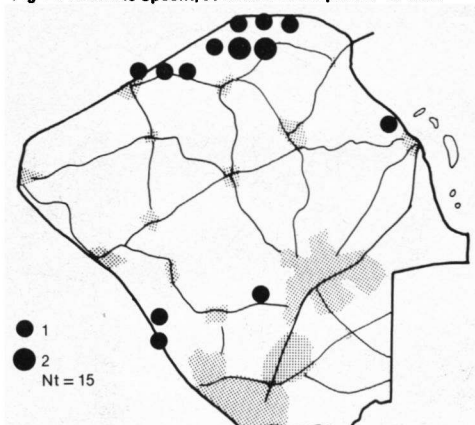

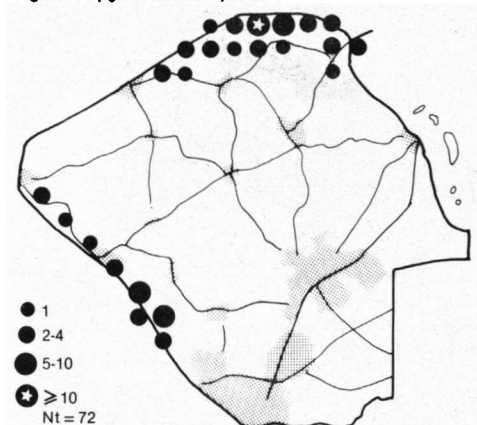
Figuur 1. Groene Specht, aantal territoria per km² in 1981.

Figuur 2. Opgaand loofbos per km².

Figuur 3. Grote Bonte Specht, aantal territoria per km² in 1982.

Figuur 4. Nachtegaal, aantal territoria per km² in 1981.

De huidige populatie van Walcheren is een schamel restant van een veel grotere populatie. Vóór 1940 schijnt de Steenuil op Walcheren een vrij algemene verschijning te zijn geweest. Van Lynden (1980) vermeldt over de periode rond 1930: 'Overall bij de holle bomen en de knotwilgen riep en de Steenuiltjes' en 'Steenuiltjes huisden in groot aantal en geheel Walcheren'. Na 1943 volgde een dieptepunt, waarschijnlijk mede veroorzaakt door de oorlogsomstandigheden en vooral door de inundatie.

Voor 1966 vermelden Smulders & Joosse (1969): 'Broedt voornamelijk bij Ter Hooge, Rammekens, Ritthem, Vlissingen, Vrouwenpolder, Oostkapelle (Berkenbosch) en Domburg (Westhove) en hier en daar op het platteland bij boerderijen'. Hieruit kan worden geconcludeerd dat het toen nog om zeker tien paar ging, die vooral in de binnenduintrand voorkwamen. In 1977 broedden nog Steenuilen bij Ritthem, Arnemuiden en Vrouwenpolder (Meininger 1977). Het voor dat jaar vermelde aantal van drie paar is misschien wat te laag, gezien de in 1981 en 1982 vastgestelde aantallen bij Vrouwenpolder. Wat de oor-

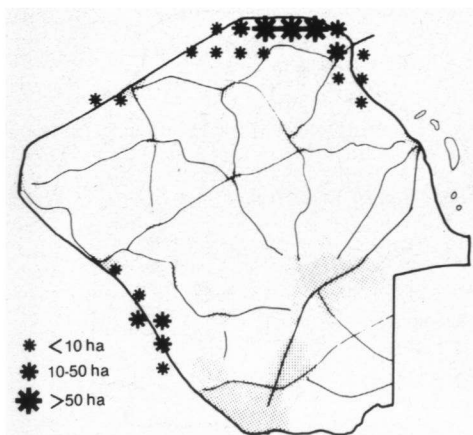
zaak is van de achteruitgang tussen 1966 en 1977 is niet duidelijk, aangezien er in deze periode nauwelijks oude bomen meer verdwenen.

Behalve op Walcheren komt de Steenuil in Zeeland vooral voor langs de binnenduintrand van Schouwen, op Zuid-Beveland en vooral in Zeeuwsch-Vlaanderen, waar nog honderden paren broeden.

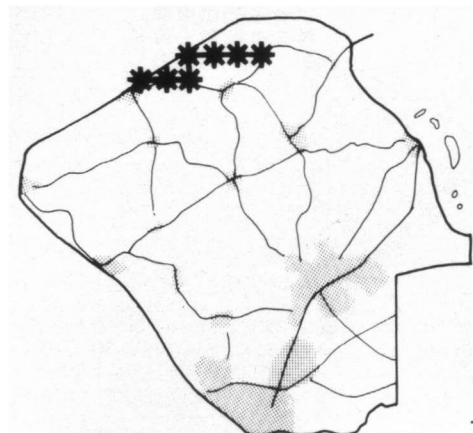
Ransuil - *Asio otus*

Van de Ransuil werden in 1981 22-24 territoria vastgesteld. Dit aantal dient te worden beschouwd als een absoluut minimum.

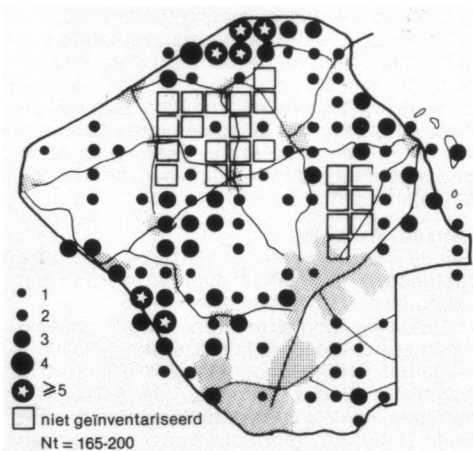
In 1966 broedden er minimaal negen paar op Walcheren (Smulders & Joosse 1969), in 1972 minimaal vijftien paar (Mullié 1973). Het is waarschijnlijk dat de Ransuil de laatste vijftien jaar op Walcheren is toegenomen. De Ransuil broedt vooral in oude nesten van kraaien en Eksters en het is niet onwaarschijnlijk dat de grootte van de broedpopulatie van de Ransuil mede wordt bepaald door het aanbod van oude kraaie- en eksternesten. De toename van de Ransuil staat wellicht in verband met de toename van de Ekster op Walcheren.

Figuur 5. Duinstruwelen per km².

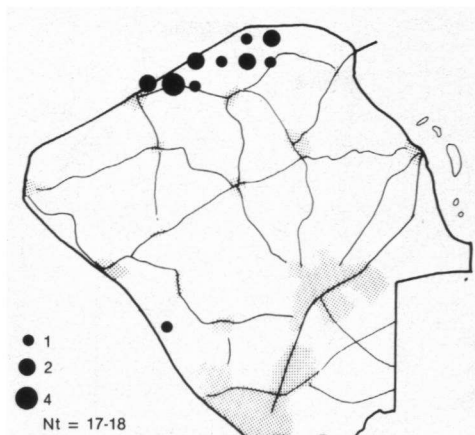
Figuur 7. Verspreiding van esdoorn- en eiken-berkenbos.

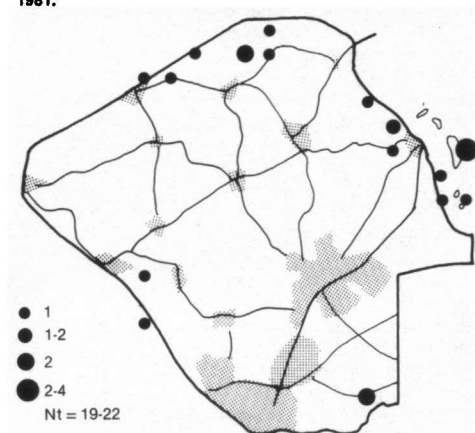
Figuur 9. Ekster, aantal nesten per km² in 1981.

Groene Specht - *Picus viridis*

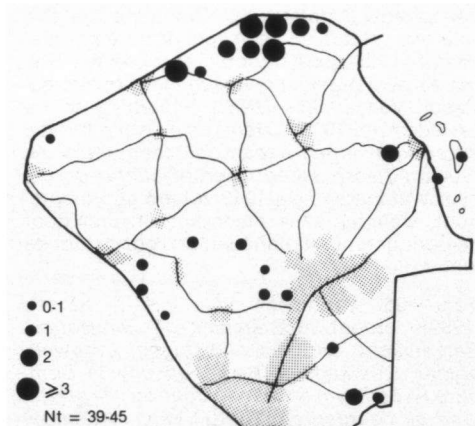
Van de Groene Specht werden in 1981 27-30 territoria vastgesteld (figuur 1) : 21-23 in het noordelijk duingebied, vijf in de duinen tussen noordelijk Vlissingen en Zoutelande, een bij Veere

Figuur 6. Gekraagde Roodstaart, aantal territoria per km² in 1981.

Figuur 8. Wielewaal, aantal territoria per km² in 1982.

Figuur 10. Zwarte Kraal, aantal nesten per km² in 1981.

en mogelijk een langs de Westkapelse Kreek. De vastgestelde verspreiding blijkt aardig overeen te komen met de verspreiding van opgaande loofbossen (figuur 2). Sommige loofbossen zijn kennelijk te jong om goede

nestelgelegenheid te bieden (Ter Hooge, Nollebos, Rammekenshoek).

Behalve in de oude, parkachtige loofbossen langs de binnenduinrand broedt de soort ook in de dennenbossen van Oranjezon. Behalve door de aanwezigheid van nestelgelegenheid wordt de verspreiding, vooral bepaald door de aanwezigheid van voedsel. Dit bestaat vooral uit mieren, die voornamelijk op de grond worden bemachtigd (Glutz von Blotzheim & Bauer 1980). In droge, zandige terreinen met open plekken kunnen meer mieren worden gevonden dan op vochtige, humusrijke bodems (VWG Avifauna West-Nederland 1981). Dit verklaart de hoge dichtheden in de Walcherse duingebieden: tot drie paar per km². Deze dichtheden zijn in landelijk verband als hoog aan te merken (Teixeira 1979).

Over eventuele aantalsveranderingen is weinig bekend. Smulders & Joosse (1969) noemen voor 1966 zes tot twintig paar, hetgeen op een recente toename zou kunnen wijzen. De vestiging in de bosaanplant rond de Veerse kreken is vrij recent. Naarmate de bossen op Walcheren ouder worden is wellicht ook elders vestiging te verwachten. In de 'Atlas van de Nederlandse Broedvogels' (Teixeira 1979) wordt vermeld, dat de Groene Specht overal minder talrijk is dan de Grote Bonte Specht. Dit blijkt in de Walcherse duingebieden niet het geval te zijn.

Grote Bonte Specht - *Dendrocopos major*

Van de Grote Bonte Specht werden in 1982 vijftien territoria vastgesteld (figuur 3): elf in de noordelijke duinbossen, twee in de duinen tussen Vlissingen en Zoutelande, een bij Veere en een op Ter Hooge bij Middelburg. Evenals bij de Groene Specht komt de verspreiding van de Grote Bonte Specht aardig overeen met de verspreiding van opgaande loofbossen (figuur 2).

Het is niet duidelijk of de aantallen Grote Bonte Spechten op Walcheren de laatste tien à twintig jaar zijn veranderd. In 1966 was de

soort een 'schaarse' broedvogel (6-20 paar) van Valkenisse en de strook tussen Domburg en Vrouwenpolder (vijf paar). In 1965 werd mogelijk ook gebreed in Vlissingen. (Smulders & Joosse 1969).

Het broeden op Ter Hooge en langs de Veerse kreken is een vrij recent verschijnsel, dat in verband staat met het ouder worden van de bosaanplant in deze gebieden.

Boompieper - *Anthus trivialis*

Van de Boompieper werden in 1982 ongeveer veertien territoria vastgesteld: circa twaalf in het noordelijk duingebied, een in de duinen bij Oostkapelle en een tussen Westkapelle en Domburg.

Het staat vast, dat deze soort als broedvogel op Walcheren in aantal is afgenomen. In 1966 was de Boompieper nog een vrij talrijke broedvogel (21-80 paar) van de beboste binnenduinrand, onder andere bij Vlissingen, Valkenisse, Domburg, Vrouwenpolder en Rammekenshoek (Smulders & Joosse 1969). Ook in de periode 1973-1977 werd de soort nog waarschijnlijk of zeker broedend aangehouden in alle Walcherse duingebieden (Teixeira 1979). Aangezien er landschappelijk niet zo veel lijkt te zijn veranderd in de duinen van Walcheren, moet de oorzaak van de afname wellicht elders worden gezocht.

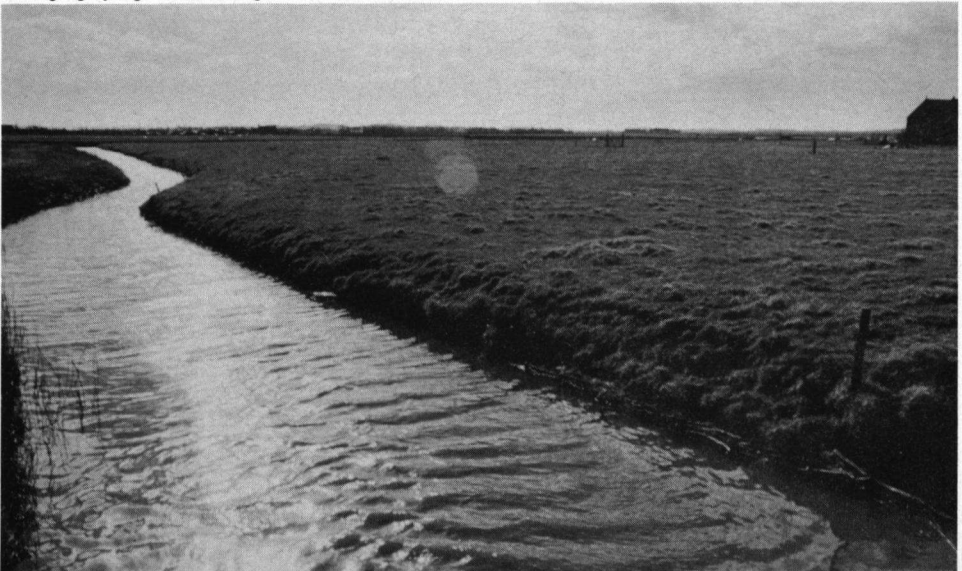
Hoewel voor geheel Nederland niet van een afname wordt gesproken (Teixeira 1979), is plaatselijk wel een afname van de aantallen geconstateerd, onder andere bij Noordwijk (Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland 1981) en in Oostelijk Zeeuwsch-Vlaanderen, waar rond 1970 ongeveer 100 paar en in 1978-1981 38 à 47 paar broedden (Buise 1982). Ook elders in Zeeland, met name op Zuid-Beveland, lijkt de soort de laatste jaren sterk te zijn afgenomen.

Nachtegaal - *Luscinia megarhynchos*

Van de Nachtegaal werden in 1981 tweeëntwintig territoria vastgesteld: achtenveertig

Watergang bij Aagtekerke. Broedgebied Kulfeend en Knobbelzwaan.

Foto: Wim C. Mullié.

In het noordelijk duingebied en vierentwintig in de duinen tussen Westkapelle en Zoutelande (figuur 4). De soort komt het meest voor in dichte duinstruwelen met rijke ondergroei. In figuur 5 wordt de verspreiding van duinstruwelen op Walcheren weergegeven. Hieruit blijkt dat de Nachtegaal ook wel voorkomt in de binnenduindrandsbossen en bijvoorbeeld in het jonge bos langs de Westkapelse Kreek.

Er zijn geen aanwijzingen dat de Nachtegaal in de duinen is afgenomen. Smulders & Joosse (1969) noemen de soort in 1966 een vrij talrijke broedvogel (21-80 paar), die behalve in de duinen toen ook voorkwam in het Nollebos bij Vlissingen, op Ter Hooge bij Middelburg en in Rammekenshoek bij Ritthem. In de laatstgenoemde gebieden werd de Nachtegaal in 1981 niet meer aangetroffen. In de jaren 1973-1977 werden nog wel broedgevallen vastgesteld bij Vlissingen en Middelburg (Teixeira 1979). Soms wordt een enkele zingende Nachtegaal gezien op plaatsen waar ze niet broeden, bijvoorbeeld op het Bolwerk van Middelburg. Het betreft dan doortrekkers, die er ten hoogste enkele dagen verblijven.

Gekraagde Roodstaart - *Phoenicurus phoenicurus*

Van de Gekraagde Roodstaart werden in 1981 17-18 territoria vastgesteld. Op één na werden alle territoria aangetroffen in de bossen van het noordelijk duingebied. De verspreiding van de soort op Walcheren (figuur 6) komt goed overeen met de verspreiding van esdoorn- en eiken-berkenbosjes (figuur 7). Behalve natuurlijke holten bewoont de soort hier ook nestkastjes.

Smulders & Joosse (1969) vermelden, dat de soort in het midden van de jaren zestig een vrij talrijke broedvogel was (21-80 paar), vooral in de duinstreek bij Valkenisse en de strook Domburg-Vrouwenpolder, doch ook elders in hopen, gaten en nestkastjes. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de Gekraagde Roodstaart zeer waarschijnlijk in aantal is afgenomen op Walcheren. Van Lynden (1943)

noemt (voor de oorlog!) jaarlijks enkele paren in Ter Hooge bij Middelburg. De inundatie van Walcheren in 1944 en het hierdoor verdwijnen van oude bomen met holten heeft stellig een negatief effect gehad op de broedpopulatie van de Gekraagde Roodstaart. De recente afname, die ook elders in West-Europa is vastgesteld, wordt waarschijnlijk vooral veroorzaakt door de droogte en het gebruik van insecticiden in de Afrikaanse overwinteringsgebieden (Berthold 1973).

Paapje - *Saxicola rubetra*

In 1981 werd slechts één broedgeval van het Paapje vastgesteld: tussen Westkapelle en Domburg werd een paartje met voer voor de jongen gezien. Uit het feit dat in 1966 nog negen paar werden vastgesteld in het noordelijk duingebied (Smulders & Joosse 1969) kan een opvallende afname worden afgeleid. Ook elders in Nederland is een afname geconstateerd, vooral door het verdwijnen van kruidenrijke hooilanden (Teixeira 1979). De afname in de duingebieden van West-Nederland wordt toegeschreven aan verruiging van de vegetatie en een toename van de recreatie (Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland 1981). Dit lijkt voor Walcheren niet geheel op te gaan. Wellicht dat ook bij deze soort de oorzaken van de achteruitgang meer in de overwinteringsgebieden moet worden gezocht.

Roodborsttapuit - *Saxicola torquata*

Van de Roodborsttapuit werd in 1981 maar een zeker broedgeval vastgesteld: op de golfbaan bij Domburg. In de duinen van de Oranjezon was op 15 maart 1981 een zingend mannetje en op 2 april 1981 een paartje aanwezig, doch later in het seizoen zijn hier geen waarnemingen meer gedaan. Verder was de soort de gehele winter 1980/81 aanwezig op de Veerse Dam, het laatst op 27 maart. Smulders & Joosse (1969) noemen de soort broedvogel in de duinstreek (onder andere bij Vlissingen, Dishoek, Houtenburg, Valkenisse, Westkapelle en Oranjezon) en in het reser-

Kreek bij Westkapelle. Ontstaan in 1944.

Foto: Wim C. Mullié.

vaat Rammekenshoek. In 1973-1977 werd de soort nog vastgesteld in Oranjezon, bij Westkapelle en bij Dishoek (Meininger 1977).

De oorzaak voor dit snelle verdwijnen op Walcheren is onduidelijk. In Zeeuwsch-Vlaanderen heeft de laatste jaren een toename plaatsgevonden (Buise 1981). Elders in de duinen van West-Nederland treedt, op verschillende plaatsen, zowel toe- als afname op (VWG Avifauna West-Nederland 1981).

Tapuit - *Oenanthe oenanthe*

Van de Tapuit werden in 1982 12-13 territoria vastgesteld: acht tot negen in het noordelijk duingebied en vier in de smalle duinen in de omgeving van Westkapelle. De soort broedt vooral in konijnenholen in open, schaars begroeide duinen en bij Westkapelle onder andere ook in een steenhoop.

Ook in 1966 broedde de Tapuit vooral in het noordelijke duingebied (Smulders & Joosse, 1969), waar toen zeven broedgevallen werden vastgesteld. Aantallen en verspreiding lijken sindsdien weinig te zijn veranderd.

Grote Lijster - *Turdus viscivorus*

In 1982 werden tien territoria van de Grote Lijster vastgesteld: vijf in de binnenduintrand tussen Domburg en Vrouwenpolder en vijf in boomgaarden en houtwallen langs wegen elders op Walcheren.

Smulders & Joosse (1969) noemen de soort een vrij talrijke broedvogel (21-80 paar), welke duidelijk in aantal toeneemt, waarschijnlijk als gevolg van een toenemende hoogte van het houtgewas. Sindsdien is de Grote Lijster door onduidelijke oorzaak op Walcheren duidelijk in aantal afgenomen.

Sommige broedplaatsen zijn niet jaarlijks bezet, hetgeen mede een verklaring is voor de, schijnbaar ruimere, verspreiding op de kaart in de 'Atlas van de Nederlandse Broedvogels' (Teixeira 1979).

Matkop - *Parus montanus*

Van de Matkop werd in 1982 slechts één

broedgeval vastgesteld: in de binnenduintrand tussen Oostkapelle en Vrouwenpolder. Smulders & Joosse (1969) noemen de soort op Walcheren alleen als wintergast, maar in de periode 1973-1977 werd de Matkop als broedvogel vastgesteld in het zelfde gebied als in 1982 (Teixeira 1979).

Zwarte Mees - *Parus ater*

Gezien het feit, dat deze soort van tijd tot tijd gedurende het broedseizoen in het duingebied Oranjezon wordt waargenomen, lijkt het niet onwaarschijnlijk, dat de Zwarte Mees hier een (onregelmatige) broedvogel is. Broedgevallen zijn echter nooit met zekerheid vastgesteld.

Wielewaal - *Oriolus oriolus*

Van de Wielewaal werden in 1982 19-22 territoria vastgesteld (figuur 8): zeven in de bossen langs de binnenduintrand tussen Domburg en Vrouwenpolder, drie tot vier in het krekengebied bij Veere, vijf tot zes in de bosaanplant op eilanden in en langs oevers van het Veerse Meer, twee in de duinen tussen Zoutelande en Vlissingen en twee in het reservaat Rammekenshoek.

Smulders & Joosse (1969) noemen de Wielewaal een schaarse broedvogel (6-20 paar), die in aantal schijnt toe te nemen. Hoewel de soort sindsdien is verdwenen uit Ter Hooge bij Middelburg en uit oude boomgaarden (die zelf vrijwel zijn verdwenen), zijn de aantallen in de duinbossen tamelijk constant en heeft in andere gebieden een duidelijke toename plaatsgevonden, met name in de vrij jonge bosaanplant langs het Veerse Meer en langs de Veerse krekens.

Grauwe Klauwier - *Lanius collurio*

Van deze soort werd in 1981 en in 1982 slechts één mogelijk broedgeval vastgesteld in de duinen van Oranjezon.

Smulders & Joosse (1969) noemen broedgevallen in de binnenduintrand bij Vlissingen, Westduin, Berkenbosch, Oranjezon en Fort

Erfbeplanting rond boerderij bij Oostkapelle (Ekster).

Foto: Wim C. Mullié.

Al vanaf het begin van deze eeuw vertonen de aantallen in Nederland een afname, evenals elders in Noordwest-Europa. De oorzaken van deze afname zijn onbekend, maar ze vormen waarschijnlijk een combinatie van factoren, zoals het verdwijnen van geschikt habitat, veranderingen in de Afrikaanse overwinteringsgebieden en het gebruik van pesticiden (Teixeira 1979).

Ekster - *Pica pica*

Van de Ekster werden in 1981 157-174 broedparen vastgesteld. Aangezien ongeveer 23 km² niet werd geïnventariseerd, kan het totaal aantal paren op Walcheren in 1981 op 165-200 worden gesteld. In figuur 9 is het aantal nesten per km² weergegeven. De hoogste dichtheden werden vastgesteld in het noordelijke duingebied en in de duinen bij Valkenisse en Dishoek. Buiten het duingebied is de soort veel schaarser en op vrij veel plaatsen ontbreekt hij geheel. De gemiddelde dichtheid op Walcheren (nog geen één paar per km²) is laag vergeleken met die in andere delen van Nederland (tot meer dan tien paar per km²). Overigens is de soort in heel Zuidwest-Nederland relatief schaars en begint pas de laatste jaren wat toe te nemen en uit te breiden. De oorzaak van de geringe aantallen Eksters op de Zeeuwse en Zuidhollandse eilanden zijn niet geheel duidelijk. Het weinig voorkomen van hoge bomen door de inundaties van 1944 en 1953 zullen één oorzaak vormen. Daarnaast speelt vervolging stellig een grote rol, waarbij kolonisatiepogingen in de kiem worden gesmoord. Dat de Ekster de laatste jaren op Walcheren is toegenomen, staat vast. Smulders & Joosse (1969) noemen de soort

een vrij talrijke broedvogel (21-80 paar), vrijwel uitsluitend van de duinstreek. In 1977 werd het aantal broedparen voor geheel Zeeland op 150-200 geschat. De Ekster kwam toen wel voor op het 'Platte Walcheren', maar ontbrak nog op Zuid-Beveland en op grote delen van Schouwen-Duiveland. In al deze gebieden heeft de soort zich sindsdien gevestigd.

Helaas wordt de Ekster nog steeds vervolgd. In 1981 werden op diverse plaatsen op Walcheren nesten kapotgeschoten. De toename van de Ransuil op Walcheren staat wellicht in verband met een groter aanbod van oude eksternesten (zie Ransuil).

Zwarte Kraal - *Corvus corone corone*

In 1981 werden op Walcheren 39-45 paar Zwarte Kraaien vastgesteld. Uit figuur 10 blijkt, dat de soort vooral voorkomt in het noordelijke duingebied en ontbreekt op grote delen van Walcheren. Smulders & Joosse (1969) noemen voor 1966 rond de veertig paren. Hieruit blijkt dat de Zwarte Kraal - in tegenstelling tot de Ekster - niet is toegenomen. De oorzaak van het schaarse voorkomen op Walcheren (en elders in Zeeland) is niet duidelijk, maar vervolging vanwege vermeende schadelijkheid speelt stellig een rol. Haeck bij Vrouwenpolder. Nog slechts enkele jaren terug broedden er nog diverse paren in de duinen van Walcheren (Meininger 1977). Voor de oorlog, maar ook nog in de jaren zestig, zijn broedgevallen vastgesteld in hagen en langs wegen op het 'Platte van Walcheren' (mededeling A.J.H. baron van Lynden en W.C. Mullié).

Knotwilgen in de Beekshoekpolder bij Vrouwenpolder (Steenull).

Foto: Wim C. Mullié.

Kleine Barmstijls - *Carduelis flammea cabaret*
In het noordelijke duingebied broedden in 1982 naar schatting vijf tot zes paar Kleine Barmstijls.

Deze soort heeft zich pas in de jaren zeventig gevestigd in de duingebieden van Schouwen (1970) en Noord-Walcheren (Meininger 1977).

Uitbreiding of toename heeft sindsdien in Zeeland blijkbaar niet plaatsgevonden.

Goudvink - *Pyrrhula pyrrhula*

Van de Goudvink werden in 1982 in de binnenduinrand tussen Oostkapelle en Vrouwenpolder vijf territoria vastgesteld. Deze soort heeft zich pas omstreeks 1970 gevestigd in

het noordelijke duingebied van Walcheren en heeft zich sindsdien weten te handhaven.

Dankwoord

Dank gaat uit naar de medewerkers, die de vaak tijdrovende inventarisaties verrichtten: P. Braam, G. Davidse, P. Dieleman, D. van Eenennaam, J.C. Haartsen, A. van Haperen, A. Joosse, J. van Leerdam, J.W. Minnaar, W.C. Mullié, R. van Ouwkerk, A. Ovaa, L. Persijn, G.J. Slob, B.J. Smulders, J. Trammer, J. Verhage, J. Willemse en A.H. de Wilde.

Verder een woord van dank aan Anton van Haperen voor het leveren van de kaartjes van de bostypen en voor zijn commentaar op een eerdere versie van het manuscript.

■ Peter L. Meininger, Grevelingenstraat 127, 4335 XE Middelburg.

LITTERATUUR:

- Berthold, P. (1973): Ueber starken Rückgang der Dorngrasmücke, *Sylvia communis* Lath., und anderer Singvogelarte im westlichen Europa. Journal für Ornithologie 114 : 348-360.
- Bulse, M.A. (1981): De Roodborsttapuit (*Saxicola torquata*) als broedvogel in Oostelijk Zeeuwsch-Vlaanderen. Veldornithologisch Tijdschrift 4 : 67-76.
- Bulse, M.A. (1982): De Boompleper (*Anthus trivialis*) een verdwijnende soort? Veldornithologisch Tijdschrift 5 : 41-52.
- Glutz von Blotzheim, U.N. & K.M. Bauer (1980): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 9. Wiesbaden.
- Lynden, A.J.H. baron van (1943): Vogels, waargenomen op de buitenplaats Ter Hooge. Ongepubliceerd rapport, 5 bladzijden.
- Lynden, A.J.H. baron van (1981): Vogels van Zeeland, vroeger en nu. Zeeuws Nieuws 6 (3) : 73-76.
- Meininger, P.L. (1977): Verspreiding en aantallen van de broedvogels in Zeeland. Rapport, Middelburg.
- Meininger, P.L. (1983): Tafeleend (*Aythya ferina*) en Kulfeend (*Aythya tuligula*) als broedvogel in het Nederlandse Deltagebied in 1982. Veldornithologisch Tijdschrift 6 : 94-104.
- Mullié, W.C. (1973): Het voorkomen van de Ransuil *Asio otus* als broedvogel op Walcheren in 1971 en 1972. Ongepubliceerd manuscript, 14 bladzijden.
- Smulders, B.J. & A. Joosse (1969): Avifauna van Walcheren. Wetensch. Meded. KNNV, no. 82, Hoogwood.
- Sponselee, G.M.P. & M.A. Bulse (1975): Avifauna van Oostelijk Zeeuwsch-Vlaanderen. Middelburg.
- Teixeira, R.M., red. (1979): Atlas van de Nederlandse Broedvogels. 's-Graveland.
- Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland (1981): Randstad en Broedvogels. Tilburg.